

ПЛАНИНАРСКО-СМУЧАРСКИ САВЕЗ ВОЈВОДИНЕ

ПУТНИК

Бр. 76

ЈАНУАР 2012.

ПЛАНИНАРСКО-СМУЧАРСКИ САВЕЗ ВОЈВОДИНЕ

GODINA: XV; Broj 76

ПУТНИК

**ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН
ПЛАНИНАРСКО-
СМУЧАРСКОГ САВЕЗА
ВОЈВОДИНЕ**
Масарикова 25
тел/фах: 021/6572-063
21000 Нови Сад

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК**

Миљивој Ердељан

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Милорад Обрадовић

УРЕДНИШТВО:

Боривоје Вељковић, Љубомир
Попов, Владимир Банић, Исо
Планић, Гачуф Валтер

Текстове можете достављати на
e-mail: omilorad@Eunet.rs
PSSVojvodine@neobee.net

SADRŽAJ

- 03 Велика ледена авантура
*Марија Видић и
Слободан Бубњевећ;*
- 05 Коњух 2011.
Давор Зеленика;
- 14 Соколов гребен
Хоселито Бите;
- 16 Рекултивација копа Орлово
Бојиште
НП Фрушка гора;
- 17 Видовдански поход на Шар
Планину
Владимир Банић;

SAJTOVI:

**PLANINARSKO-SMUČARSKI
SAVEZ VOJVODINE**
www.planinari.org.yu
pssvojevodine.on.neobee.net

PLANINARSKI MARATON
fruskogorskimaraton.neobee.net

ЋOGORI 2007:
www.vojvodineanexpedition.net
k2_2007.on.neobee.net

ВЕЛИКА ЛЕДЕНА АВАНТУРА

У четвртак, 14. 12. 2011. Навршава се тачно сто година откад је освојен Јужни пол. Била је то највећа људска авантура у вишевековној серији освајања планете, свих њених врхова, морских пролаза и неистражених територија. Тешко је замислити мање гостољубиво место од најјужније тачке планете, са ког компас у свим смеровима показује исто – на север.

Прича о првом путовању на Јужни пол и данас има антички призвук – то је прича о храбрости, знању, вештини и пожртвовању. И приде, о мало среће и ироније судбине.

Роалд Амундсен, Норвежанин који је након вишегодишњих припрема успео да освоји најјужнију тачку планете, целог живота сањао је један сасвим другачије „поларисан“ сан – да освоји Северни пол. Судбина и необичан стицај околности хтели су да, напротив, стигне до тачке која је најудаљенија од Северног пола.

Наиме, првобитни Амундсенов план био је освајање Северног пола, али када је у жеку припрема 1909. сазнао да су Американци Фредерик Кук и Роберт Пири већ објавили да су стигли на „врх“ Земљине кугле – одустао је и окренуо се за 180 степени.

Тајна експедиција

Искусни истраживач, Амундсен је тајно испланирао нову експедицију на југ за коју није

имао ни финансијску ни било какву другу подршку, мада је јавно наставио да говори о својим плановима за освајање севера. Ипак, одлучио је да покуша – оформио је тим и кренуо. Знао је да га на том путу чека још једна трка: у истом правцу и са истим циљем уз громогласну подршку јавности упутила се и британска експедиција коју је предводио Роберт Фалкон Скот.

Први циљ за Амундсенов тим била је антарктичка база у Заливу китова до које су почетком 1911. стигли бродом и где су настављене припреме за даље. По броду Фрам („Напред“) назвали су је Фрамхајм. Чекало се пролеће, када је температура нешто виша, мада и даље много испод нуле.

Требало је убити и време током дугих ледених вечери у бази, па су понели око 3000 књига, грамофон, много плоча и неколико музичких инструмената.

Одлука је пала да се од базе до Јужног пола путује на скијама и са псима који су вукли санке – чланови експедиције веровали су да је то најефикаснији вид транспорта кроз снег и лед. Осим тога, пси су могли да буду храна другим псима, али – ако је нужно – и људима.

Годинама је за експедицију пажљиво припремана опрема: чизме је Амундсен сам изумео и правио током две године, одело је сашито од крзна туљана, ирваса и вука, а детаљно се бавио и санкама, шаторима и начинима припремања хране током експедиције.

Зима у Заливу китова

У то доба већ је било познато да се на оваквим путовањима лако оболи од скорбута – недостатка витамина Ц. Мада се није много знало о овој болести, Амундсен је схватао да му у превенцији може помоћи месо па су зато свакодневно припремали месо туљана и јели разно бобичасто воће које су из топлих крајева донели у Фрамхајм.

У фебруару је у Залив китова допловио и брод Тера нова, којим су се Амундсенови конкуренти, Роберт Фалкон Скот и његов тим, приближили Јужном полу, такође у нади да ће до њега први стићи. Тимови су чак и успоставили контакт, а онда су самостално наставили ка заједничком циљу.

Амундсен и екипа су одмах кренули у неколико пробних похода како би испитали услове и терен, а на одређеним местима оставили су залихе хране (у питању је око три тоне хране – месо од туљана, парафинско уље и друге потребштине) како током праве експедиције не би морали да носе превелике количине. Онда је уследила мрачна зима – период велике досаде када у кампу у Заливу китова није било много шта да се ради.

У страху од британских моторних санки које је користио Скотов тим, Амундсен је желео да крене што раније, можда већ у августу, мада су га упозоравали да је у то време сувише хладно.

Два покушаја

У први поход ка полу,

Амундсен и његов тим су кренули у септембру 1911, али су се због температура од око минус 56 степени Целзијуса, са тешким промрзлинама по стопалима и неколико паса мање, убрзо вратили у базу. Док су се кретали, температура је била подношљива, али ноћу од силне хладноће нису могли да спавају.

„Да ризикујем животе људи и животиња и тврдоглаво наставим даље, то није долазило у обзир. Како бисте добили партију, морате правилно да повлачите фигуре. Један погрешан потез и све је изгубљено“, забележио је Амундсен.

Пала је одлука: покушаће поново када мало отопли.

Коначно су на велики пут пошли 19. октобра 1911. Експедицију су, осим Амундсена, пропалог студента медицине, морепловца и вештог скијаша, чинила још четири члана – сви су имали више талената и способности: били су стручњаци за скије, знали су са псима, познавали су медицину...

Путовали су са четворо санки и 52 пса. Дневно су понекад успевали да пређу и по 30 километара, а успут су обележавали пут. Лутали су кроз планине и често скретали с пута, ходајући кроз мекан, дубок снег.

Застава на 90°

Када су стигли до 85° 36', од 52 пса само је 18 наставило пут до Јужног пола. Неколико је нестало у магли и ветруштини, током лутања по планинама, док је већина убијена ради хране. Амундсен је касније причао да им је то пало веома

тешко – сваки члан тима морао је да заколе, одере и исече своје псе, а месо су делили са преосталих 18 кучића.

Често су правили и паузе, када год су морали да се сакрију од ветра и прениске температуре. Тада су проводили дане у заклонима, шаторима или иглоима. Мало-помало, кроз маглу и снег, до 13. децембра стигли су на 89° 45', око 28 км од Јужног пола.

Следећег дана, око 15 часова, на тачно 90° у лед су заболи норвешку заставу. Касније се Амундсен осврнуо на овај моменат: „Никада човек није достигао циљ који је толико дијаметрално супротан од његових жеља. Област око Северног пола фасцинирала ме је од детињства, а ево ме сада на Јужном полу. Може ли ишта бити луђе од тога?“

Пошто је све време сумњао у тврдње Кука и Пирија да су добро прорачунали и заиста освојили Северни пол, Амундсен се потрудио да сам избегне исте грешке и оптужбе, па је на Јужном полу провео неколико дана проверавајући да ли је заиста прецизно утврдио где је 90°.

Током 18. децембра кренули су назад у Залив китова, пажљиво одређујући колико дневно смеју да пређу, а да се не преморе. У Фрамхајм су стигли 25. јануара. У базу су се после 99 дана лутања око Јужног пола вратили са двоје санки и свега 11 паса. Прешли су 3440 километара.

Судбина Тера нове
Но, истовремено са

Амундсеном ка Јужном полу, мало другачијом путањом, кренуо је и Скот, једнако неустрашив, одважан и искусан истраживач. Међутим, његова и судбина његових сарадника окончала се трагично.

Скот је на Јужни пол стигао 34 дана касније и видео норвешку заставу усред беле пустиње, да би након тога настрадао у снегу и леду Антарктика за који је мало рећи да је негостољубово подручје.

Ова трагедија бацила је сенку на подвиг који су извели Амундсен и његов тим. Чак се често тумачило да је Скот тај који се борио за племенит циљ, освајање пола, док је Амундсен – убица паса – само желео славу. Прошле су године пре него што је Амундсену призната вештина и заслуга за оно што је учинио.

*Марија Видић и
Слободан Бубњевић*

KONJUH 2011.

Vidim da su stigli svi - Zrenjaninci, Somborci, Bgdani su kod zgrade NIS-a, a sada je i vođa puta, tj. ja, konačno tu! Dolazim potpuno laganim korakom, opuštено, kao da ništa nije bilo, ne moraju baš svi i sve da znaju (uspavao sam se). Pozdravljam se sa svima, upoznajem meni nepoznate. Nedostaje Atila iz Bečeja, njemu malo kasni bus. Moramo da ga čekamo, jer je on veoma važan član naše grupe - nosi sa sobom tri ogromne štrudle sa makom, poklon za Hasu i Dragana,

наше домаћине тамо, ljude navučene на те исте štrudle. Inače ,та двојца су моји добри другари. Стиже и Atila, pozdravljamo се, smeštamo у bus. Pitam Stojanku за бројност, каже да је све одуре, бројим и ја још једном i...krećemo! Dva metra napravismo и šofer коћи - Acketa Predrag трчи и маше! Stojanka и ја се само zgleđasmo pogledom који govori pitanje - „otkud sad па ovaj?“ Izgleda да смо се забројали!? Не могу да verujem...sve nešto...po ко зна који put од jutros! Al' то сад нема veze, Acketa uskače у bus, прича причу о zaboravljenoj ličnoj karti и mi konačno krećemo у 05:45, са petnaest min. zakašnjenja. Stižemo и do NIS-ove zgrade, kupimo moje drage Beograđane и od zlata Marinu. I konačno око 06:00 ми заиста и podosmo! „Ajđ' Bože pomози sad, да ovo prođe како valja“, molim kratko Višnjeg, onako, у sebi...

Sada, kada је konačno sve одуре (ono на TZ-nskom!), imam priliku да запазим да је bus... onako.. tako-tako! Mogao је бити и bolji... али и много, много gori! A vozač... onako... tako-tako... не одaje utisak vrsnog poznavaoца drumova и не uliva baš poverenje. Vidim да ću morati заиста и да vodim/navodim zapravo... и то celim putem! То shvatam već у Rumi. Prodосmo Rumu, zatim Mitrovicu и у 07:20 sati stigосmo на нашу границу у Sremskoј Rači. Tu lako prolazimo. Carinik је neki baš car, slobodni penjač из Šapca. Ја, naravno, одмах pitam за Dragutina, и naravno - oni се poznaju, cene се čak! Pozdravismo се са penjačem и lagano, truckajući се

preko železničkog mosta, predосmo preko reke Save. Drndavim železničkim, а не novim mostom izgrađenim tik pored železničkog, који су gospoda Dodik и Pajtić, пре nekog vremena, уз niz hvalospevnih reči, uredno pustili у rad! Не зна се uzrok ovom slučaju, neка су то posla...Stigосmo и на bosansku stranu gde су carinici malo озбиљније shvatili svoju ulogu. Ја се, gledajući našeg vozača како се junački бори са silnim papirima, pobjоh да će nešto од papira и да zafali! Али nije tako bilo, molitve izgleda да deluju! Nastavljamo vožnju и ја сада по први put razmatram vremenske prilike. Sive су и не baš povoljne, али ја се, као што то uvek и činim - nadam! Obilaznicom око Bijeljine, уз navодење vozača на прavi smer, ми hvatamo ispravan put за Tuzlu. Stajemo на neku benzinsku pumpu, да ljudi isprave leđa и да obave što nužno obaviti moraju! Negde kod Ugljevika nailazimo на radove на putu što нас dodatno usporava и krade nam dragoceno vreme. Preko planine Majevice, gledajući brojna upozorenja о minama, konačno izbijamo на prevoj са kog се vidi dolina у kojoj је smeštena Tuzla. Lep pogled на lepu dolinu. Taj prevoj као да је delio две klimatske zone, па се vreme najednom popravilo. Sivi су oblaci ustupili svoje mesto plavој boji! Vijugavim putem који vodi kroz pitome и sveže predele. Spuštamo се ka gradu и mestu sastajanja са Hasom и Draganom koga још zову и Pupe. Ugledasmo konačno и njih kraj puta, маше Dragan, ја маšem njemu и без zaustavljanja, одмах krenusmo ka

odredištu, zdravićemo se kasnije - oni ispred u Benitu (lično ime Draganovog Fijat Punta), a mi za njima mini-busom. Vozimo se kroz grad, padaju i prvi komentari o Tuzli, dopada se ljudima, onako, na prvi pogled. Prošli smo ceo grad i nastavili ka Banovićima i ka Zobiku, našem konačnom odredištu. U Oskovi skrećemo levo ka Zlači, do koje put vodi dolinom iz snova - lepa planinska reka, lepe livade, lepa šuma, kuće i vikendice. Zagreva se atmosfera lagano. Autobus nas je dovezao skoro do samog doma. Prvobitni plan je bio da se zaustavimo kilometar niže i to zbog nekoliko malih, sumnjivih drvenih ćuprija. Ovako je ipak bolje. Izlazimo konačno iz busa i ja se pozdravljam sa Hasanom i Draganom, upoznaju se i pozdravljaju svi. Odmah vadimo stvari iz busa i krećemo ka domu, jer već kasnimo sat vremena u odnosu na plan. Preko dva mostića, pa dalje pravo putem uz razigrani i raspevani potok, stižemo konačno do Varde, planinarskog doma (570 mnv), koji se ugnezdio u samo krilo Konjuha, na prostranoj livadi okruženoj borovom i bukovom šumom, pored potoka koji neumorno žubori i peva pesmu dobrodošlice...

Pokušavam da rasporedim ljude po domu dajući neke predloge i smernice, ali ipak prepuštajući svima da se to desi spontano. Uglavnom, tražio sam da se u sobu u prizemlju smeste stariji i parovi (kreveti su dovoljno široki za dvoje), a da se na sprat penju ostali. Tako nekako i biva. Još tražim da se smeste bez velike žurbe, da se malo predahne od

puta, ali ipak da to bude u roku od sat vremena. Već je skoro podne i postalo je sparno, pa sve ukazuje na pogoršanje vremena i na kišu, pa bi trebalo krenuti na uspon što pre...

Oko dvanaest sati, po sunčanom, pomalo sparnom vremenu, krećemo na Konjuh. Čim se iz doma izađe na stazu, počinje uspon bez i malo popusta! Padina je strma i oštra, strmina, i prvih 300-400 metara staza vodi kroz nešto gušću šumu, da bi nakon toga dotakli predeo tako karakterističan za Konjuh - prozračan prostor obrastao travom i raznovrsnim cvećem, ukrašen sa tek ponekim, prelepim i zdravim stablom stogodišnjeg bora! Nebo je tu potpuno otvoreno, a i pogled počinje da šara po okolini, i ekipa polako shvata gde se u stvari nalazi! U takvom ambijentu i u dobrom raspoloženju, uz česte pauze, izbijamo na prvi vrh - Varda se zove (791mnv). Lepo mesto sa lepim uvidom u okolinu. Fotografisemo lepe motive svi odreda, a posebno se trudi Maja, profesorica iz Futoga, da uhvati kadrove iz što interesantnijeg ugla. Sparno je i oblačnost se pojačava. Svima je jasno da će biti kiše, ali se ipak nadam, a verujem i svi ostali, da će nas ta nepogoda zaobići. Pre no što smo se ispeli na Vardu, tik uz stazu, videli smo nesvakidašnji prizor - kapitalnu pečurku sunčanicu! Zašto bi to bilo neobično? Pa zato što se sunčаницe pojavljuju polovinom avgusta meseca i kasnije, u septembru i oktobru, a ne u maju! Na Vardi primećujem da je nekim učesnicima ove naše šetnje poprilično teško i da ne treba forsirati

bilo kakav tempo, već ćemo probati lagano da izguramo do kraja svi zajedno.

Nakon kraćeg odmora, nastavljamo ka Malom Konjuhu, stazom koja se sad pretvara u pravu grebensku. Gazimo i dodirujemo prvo ozbiljnije stenje i kamenje, kojih inače na Konjuhu nema mnogo, tek ponegde. Staza se izvija i postaje još strmija, pa je ponegde potrebno koristiti i ruke da bi se savladala kakva stenovita prepreka. Otvaraju se prelepi vidici sa porastom nadmorske visine, dinamičan je pejzaž i mesto je odlično za ljubitelje dobre fotografije, čitaj Maje. U laganom tempu, nakon nekoliko kratkih, sad već uobičajenih pauza, izlazimo na Mali Konjuh (1180 mnv). Nije to pravi vrh, to je u stvari velik travnati proplanak oivičen šumom, idealan za odmor nakon napornog penjenja. Ah, zašto svaka planina nema barem jedno ovakvo mesto na planinarskoj stazi, da odmaramo k'o ljudi! Idealan je i za pokoji gutljaj vatrene vode, tj. Rakije tek da se isprobaju sve vrste i daju ocene svakoj ponaosob. Ima tu cela grupa ocenjivača, stručnjaka za tu oblast. Ni manje grupe, niti više eksperata! Najčešća ocena - „dobra“! Čekamo ostatak grupe da se uspenje na taj prvi, niži Konjuh. Dok čekamo, prvi pramenovi magle zahvataju planinu i nas na njoj. Vlaga je velika, a u daljini se može videti kako ponegde bljesne munja i čuti kako grmne grom. Nisam ja baš zabrinut zbog toga, nismo na nekoj visokoj, ogoljenoj planini, gde su munje i gromovi znatno opasniji za izložene

ljude, pa se zbog toga preterano i ne brinem. To me samo malo više nervira u stilu - „pa što baš danas“!? Zastali smo tu svi zajedno, da i oni koji su poslednji pristigli, dođu do daha, obrišu znoj i popiju koji gutljaj preko potrebne vode. Samo još nekoliko minuta pauze i moramo dalje, vrh je sada blizu.

Markiranom stazom, preko nekoliko vetrom oborenih ogromnih stabala jele, posle 20-tak minuta, dolazimo do planinarskog skloništa i do samog vrha. Na vrhu je raspoređeno mnoštvo antena koje su ograđene i pod stalnim dežurstvom (vojni je objekat), pa nije moguće stati baš na sami vrh. U skloništu je moguće, iako je malo zapušteno, da se skloni nekoliko ljudi (oko desetak) i da po potrebi, provedu tu noć ili dve. Unutar skloništa se nalazi nekoliko spojenih, spratnih kreveta. Na sredinu je postavljen sto sa klupama, tu je i šporet na drva. Uz jednu kratku akciju čišćenja i sređivanja te kolibe, tu bi se moglo provesti i nekoliko dana čak. Pauza od 20 minuta je bila dovoljna za novi predah i za obnavljanje potrošene snage i energije pred spuštanje u podnožje planine.

Krenusmo lagano. Ispred nas je lakši deo posla (tako se bar tada činilo), silazak na Zidine i dalje ka domu. Kroz gustu šumu jele i bora, spuštamo se do pomenutih Zidina, meni najlepšeg mesta na celoj stazi, atraktivnog mesta sa koga pucaju najbolji vidici, ali koje, zbog guste magle i oblaka, nismo bili u prilici da vidimo i ovaj put. Zidine su dobile ime po svojim prirodnim

karakteristikama. Sa jedne strane grebena je strma, gotovo okomita litica (zid!), prekrivena travom i retkim borovima, a sa druge je znatno blaža padina obrasla gustom, mešanom šumom bora, jele, bukve, hrasta, breze... Tu konačno nailazimo na obećane krupne žute cvetove male patuljaste perunike, koja je autentični ukras padina Konjuha i koje je predsednik PD „Varda“, Cvijetin Savić, prilikom našeg zadnjeg susreta, obećao da ćemo u maju i videti. Ima tu i raznog drugog raznobojnog cveća, ništa manje lepog od pomenute planinske lepote, gospođice perunike. „Rizikujem život“ da bih je na tom grebenu fotografisao iz što boljeg ugla i to je akcija koju taj mali, ljupki cvet zaista zaslužuje. Sa okolnih borova padaju kapi vode koje su se, usled prevelike vlažnosti u vazduhu, kondenzovale na iglicama tih borova, i koje, pri pojavi i najslabijeg vetra, bivaju otrešene sa grana padajući po nama, stvarajući utisak prave kiše. Ta lažna kiša nas je ipak naterala da obučemo kabanice i jakne za kišu, jer je na momente vetar bivao jak i otesao je sve više te vode sa okolnog drveća. Lažna kiša, ali voda je prava i kvasi nas pomalo. Ipak, jednim laganim, potpuno uživajućim tempom za mene, kao da ne grmi i ne seva, i kao da se ne sprema ne vreme, stigismo i do druge brvnare, takođe planinarskog skloništa i takođe vazda otključanog za slučaj kakve loše nafake (a-ha!)? Ispod kolibe, dole malo niže u šumi, postoji jedan izvor, hajr voda za rahmetli Zijada od Bojić Adema, hladna voda koja je

uhvaćena i svedena u jednu cevku iz koje je tu vodu lako piti i točiti. Popunjavamo zalihe vode, fotografišemo to sve i krećemo u finish. Ostala je, otprilike, još jedna trećina staze da se savlada, naporna trećina, sve je „nizbrdo“, a ekipica je na izmaku snaga. Ali pre nego krenemo zaista dole, još malo lomatanja grebenom po sistemu malo gore, malo dole, ali sada po kiši! Počela je da pada, bivala je na momente jaka pa je zatim slabila, ali prestajala nije, i to sve uz muzičku pratnju vetrovitih naleta, munja i gromova. A Maja pleše svoj fotoples, neumorno! Ona ništa ne vidi i nikoga ne čuje dok obavlja svoju svetu dužnost. Ona fotografiše u zanosu, u nekoj je vrsti transa! Znam neke momke koji se bave fotografijom na jednom znatno višem nivou nego što je Majin, ali takvu strast, predanost i posvećenost dok to radi - još nisam video. Moram da je dodirnem, da je uhvatim za ruku, da bi ona obratila pažnju na mene i čula reči - „idem Majo, svi su već otišli“! Samo je zvati - uzaludno je! Ona bi, u to sam sada već siguran, tu i ostala da je neko od nas ne pazi stalno. Dobro, možda ne bi ostala ali tako se činilo. Ali mislim da joj je to duboko intimna, iskrena i najveća želja. Da bez ikakvih ograničenja luta svetom koji fotografiše... Ne znam samo što se bavi profesurom, što nije fotograf!? Ili još bolje, što nije profesor fotografije!? Stojanka se dobro drži, iskusno. Evica takođe, vidi se da joj je teško, ali posle svake pauze, nakon prikupljanja nove energije, ona kreće sa novim

entuzijazmom. Najvažnije je od svega to, da je osmeh - ne napušta! Naravno, pored nje je i Boško, očigledna, sveprisutna i ustrajna podrška. Lepi neki ljudi njih dvoje, mirni, tihi, pristojni, danas retki, sviđaju mi se. Za Jovanu sam najviše zabrinut. Prvi put je na planini, nema iskustva, teško gazi i uzbrdo i nizbrdo, štapove koristi ali nepravilno, pa joj i ne pomažu baš previše. Ali Jovana je velika devojka u svakom smislu, (visoka je preko 180 cm i sa svega dva-tri kg viška, ne više, časti mi), i još je veći borac pa grabi nekako. Uz nju je celo vreme Dragan, da joj se nađe, da pripomogne kada je teško, da je osokoli. Gledam tako sa strane ovu našu grupu i ne mogu a da ne razmišljam o relativnosti svega. Meni je ta staza opuštajuće laka, kako god da je posmatram, ali nekim ljudima ovde je veoma teška, naporna. Tada sam odlučio da u pozivnom pismu za akciju, u opis staze umesto „Jaka do srednje teška“, ubacim samo - „srednje teška“! Teška svakako nije! A iza tog prideva „srednja“ može svašta da se sakrije!

A kiša pada, pada, pada... spuštamo se lagano. Teren je raskvašen, ponegde sitno kamenje, sitno korenje, pa kliska trava... i uopšte, klizavo je. Potreban je pojačan oprez. Za moje stare drugare Peđu, Srkija, Atilu, Ivana i od zlata Marinu, se ne brinem uopšte. Oni su iskusni i u relativno dobroj formi, sve znaju, kod kuće su u stvari. Ostatak grupe se takođe dobro drži. Ali većini je sada obuća potpuno mokra. To otvara dodatni problem, povećava

moгућност stvaranja žuljeva. Na delu staze gde se markacija deli na dva pravca, više zbog neopreza a manje zbog magle, uzimam pogrešan i mašim pravu stazu. Nakon stotinjak metara shvatam to i vraćamo se nazad. Nije strašno, ali niko to ne voli, pogotovo po kiši i kad je na izmaku snaga. Oblaci, kiša i magla se smenjuju sa promenljivom jačinom svetla formirajući motive izazovne za fotografisanje. Kada kiša malo posustane to i činim, i Maja isto, nije ni prestajala... zar neko još sumnja? Iz publike stoti put pitanje upućeno meni - „koliko još ima?“, i stoti put odgovor - „još pola sata!“. Fora je u tome što i ima još pola sata, ali usled čestih pauza i otežanog, usporenog kretanja, to vreme se stalno produžava na još pola sata. Sabralo se sigurno još najmanje tri puta po pola sata! Više i ne odgovaram na takva pitanja, nema svrhe. Malo-pomalo i stigismo do mesta odakle smo mogli čuti zvuke harmonike! Baš je lepo zazvučala tog trenutka jer je, osim što je pratila reči neke pesme, govorila i sledeće - „ne, ne varate se, dom je sada blizu“. Konačno. Još malo napora i gotovo je, uspeli smo. Čuje se i žubor potoka malo niže ispod nas koji ponavlja reči harmonike - „stigli ste“. Jovana se konačno lomi, seda na zemlju onako mokra, potpuno iscrpljena, razbijena, i niz njene obraze iz krupnih zelenih očiju krenuše da se slivaju suze. Dragan je naravno pored nje a ja, videvši sve to, zastajem i držim joj jedan kratki, motivacioni govor i slovo o odnosu prirode i čoveka potencirajući istinu da su poteškoće

ponekad veoma korisne, ako se shvate na pravi način i da su lekcije naučene iz njih nemerljivo korisnije od lekcija koje dobijamo iz nekih lakih, neproblematičnih događanja. Delovalo je, videlo se to kroz njen osmeh koji se nezaustavljivo pojavio na njenim usnama i kroz vraćen sjaj u očima. Krećemo nas troje kao poslednji u finiš ove napore akcije. Spuštamo se do potoka, prelazimo lep i širok drveni most. Tabla „Zobik“ nas pozdravlja i upućuje ravno pred dom. Stigli smo svi. Svi smo se popeli i svi sišli sa vrha bezbedno. Po teškom vremenu, u teškim uslovima. Jedna veoma „šarena grupa“. Pa to je uspeh!!

Prvo smo posedali po klupama i pomoćnim prostorijama, da se dođe sebi, do daha, a onda beg u dom, na presvlačenje u toplu, suhu odeću. Malo manje od sat vremena je trebalo da se pripremi sledeća scena: na sredini natkrivene i zastakljene prostorije kružnog oblika, gori vatra u velikom ozidanom roštilju pozamašnih dimenzija, vatra koju kroti i održava Peđa, te večeri roštilj majstor. Oko te vatre i roštilja, u krug su, na tapacirane klupe, posedali oni koji su se grejali i čekali svojih deset čevapa u somunu, pijuckajući pivo ili neku od, u međuvremenu, dobro ocenjenih rakija. Otkud sad čevapi? Evo ovako: ideja je moja, da ne nosimo previše hrane, a i večernje druženje je lepše i opuštenije uz pivo i vatricu. Stojanka i ja smo pitali ljude za raspoloženje u vezi roštilja i pošto su svi bili „za“, zamolio sam Dragana i Hasu da kupe sve što je potrebno za tu svrhu. Posle smo se

nas trojica „obračunali“ sa evrima, markama, dinarima... Kiša je napolju još uvek padala, ali to više nije bilo bitno, spremali smo se za počinak posle napornog ali uspešnog dana, i posle prijatne i opuštene večeri, puni utisaka i punih stomaka...

Ustali smo u zakazano vreme, u 6 h, jer je pokret bio predviđen za 7 sati. Po planu je trebalo izvršiti uspon na vrh Zelenboj, stići običi Tuzlu, otići na Zasavicu... Međutim, osluškajući jutrošnje raspoloženje ljudi u domu, uz razgovor sa Hasom i još ponekim, i na moje pitanje - „ima li raspoloženih za uspon“, dobijam očekivani odgovor - „ne, nema“, i lako donosim odluku da odustanemo od uspona! Ljudi su uglavnom umorni, iscrpljeni od prethodnog dana i mokrih cipela, pa im nije do penjanja. Kiša više ne pada, prestala je u toku noći, ali su trava i zemlja mokri, pa bi ovo penjanje bilo teško i mukotrpno. Uostalom, glavni postavljeni cilj je dostignut. „Pa dobro“, mislim u sebi, „u tom slučaju ćemo ovaj dan pretvoriti u pravo uživanje“! Odmah govorim grupi da doručkuju, da popiju kafu i rakiju najopuštenije što je moguće, bez ikakve žurbe, jer sada vremena ima na pretek. Taj Zobik je mesto rajsko i nije nikakav problem, u takvom ambijentu, dovesti sebe na nivo kakvog iskusnog hedoniste. Raštrkani po mnogobrojnim klupama uz žubor potoka i cvrkut ptica, svako vodi borbu sa svojim doručkom, poneko šetajući između grupica, razgovarajući međusobno. Idilična slika i Maja je fotografiše. Bezbroy puta. Potrajalo je to sigurno dobrih

dva sata, ali sada je vreme polasku i mi prtimo već spakovane rančeve na leđa. Opraštamo se sa Osmanom, dobrim domarom i oko pola devet krećemo ka autobusu i dalje ka Tuzli. Za sat vremena stižemo u grad, parkiramo na parking Merkatora i krećemo u obilazak starog, pešačkog dela grada. Hasan i Dragan su, kao ljudi koji žive u tom gradu, najbolji mogući vodiči naše grupe i mi krećemo da razgledamo grad koji se dopada ljudima na „prvu loptu“. Stare, ali obnovljene fasade, popločane ulice, velika fontana, džamije, šadrvan, pravoslavna crkva, Meša Selimović i Ismet Mujezinović, što okrenuti jedan prema drugome časkaju na sred ulice. Ovog drugog prati legenda da je imao običaj sedeti u kafani sve dok ima ijedno žensko. Kad i zadnja ustane, ustao bi i on i rekao - „ostali su samo pederi“ i otišao. Inače, on je bio partizan i slikar, školovan u Parizu. Tu su i slana jezera... Ova slana jezera su veštačka, ali je kristalno čista voda prirodna i prirodno je slana. Jezera nisu duboka, dno je potpuno šljunkovito i otuda takva čistoća te slane vode koja se crpi iz podzemnih slanih jezera iznad kojih je Tuzla izgrađena. Ova priča, na žalost, ima i svoju lošu stranu. Naime, od vode iz tih podzemnih, slanih jezera se dobija čuvena tuzlanska so i ona se već decenijama crpi iz utrobe zemlje i prerađuje za tu svrhu. Međutim, kada se voda izvadi na površinu, duboko u zemlji ostaju prazan prostor, pećine, i na tim mestima se zemlja sleže, što je vidljivo i na površini, u samom gradu, jer cela Tuzla leži na tim

jezerima. U jednoj od glavnih pešačkih ulica se to i ponajbolje vidi - cela ta ulica sa okolnim zgradama se slegla, potonula za oko dva metra! I to u zadnjih nekoliko godina! Nekolicina zgrada je morala biti srušena zbog urušavanja, da se ne povredi neko slučajno. Nekada davno, jedan pametan čovek, neki austrijski inženjer, je upozoravao baš na ovaj problem, ali pametne ljude niko, nikada nije ni slušao! Sada Tuzlaci pokušavaju da upumpavanjem vode u te prazne pećine zaustave taj proces ali on je već pokrenut... Ipak, želim im puno sreće u tom poslu. Nakon razgledanja tih malih, veštačkih slanih jezera i nakon što smo se dobro izigrali na spravama za razgibavanje koje su smeštene između ta dva jezera (Stojanka se posebno dobro razgibala!), otišli smo, a gde drugde, u čevabdžinicu na čevape i na pivo, da finiširamo posetu ovom kraju kako treba. Proveli smo i tu sat vremena, prošetali nazad do autobusa i posle kratkog govora koji sam imao potrebu da kažem (ovo je spec. za Hasu!), da bih se zahvalio svima na učešću i domaćinima na strpljenju, oko jedan sat podosmo ka Zasavici. Dan se potpuno izvedrio, obećavajući dobar provod u ostatku dana...

Promašili smo Zasavicu za 6-7 km i to mojom krivicom. Baš pre ulaska u selo za koje nisam znao da je tako blizu, otišao sam do Peđe i Marine (smejali su se nekim fotografijama pa sam hteo to da vidim), a vozač prođe i Zasavicu I, i Zasavicu II i stiže čovek do Mačvanske Mitrovice, kada sam se

vratio na mesto i video gde smo. Tamo i nazad - promašaj od petnaestak km. U rezervat smo stigli 3 sata pre prvobitnog plana, ali u rezervatu su znali za to, zvaao sam ih (upravnika) iz Tuzle da im kažem, da ih pripremim za to, da ne bude iznenađenja. Plaćam ulaznice i karte za turistički brodić i mi ulazimo.

Odmah kod ulazne kapije se nalazi obor sa primercima životinja, starih rasa svinja, goveda, koza, ovaca, magaraca... Po tome je Zasavica i poznata, između ostalog. Lepo uređene starinske građevine i lepo dvorište ispred, pokošena trava, negovano, namirisano cveće, drvena kula za osmatranje okoline i dobar miris domaće kuhinje, koji dopire iz restorana sladeći prelep dan... Na ulazu nas dočekuje vodič, koji nam pripoveda o svim tim životinjama s početka priče, o nastanku Zasavice, o biljnom i životinjskom svetu rezervata. U daljini se vide stada i krda... Pola sata je prošlo od ulaska u rezervat i mi se sada ukrcavamo na brodić, penjući se na gornju platformu, sa koje se ceo prizor vidi daleko bolje. A prizor je nestvaran, vraća daleko u prošlost, u vreme kada su Zemljom slobodno i u velikom broju trčala velika krda, pasla velika stada i lovili brojni čopori... Tih tri stotine travnatih hektara sa izraslim pokojim manjim drvcetom i ponekim samoniklim žbunom, na kome pase i leži nekoliko stotina goveda, koza, magaraca, svinja, ovaca, neodoljivo potseća na afričku savanu posle sezone kiša. Sve te životinje su tu potpuno slobodne veći deo godine, slobodne da pasu, da leže, da biraju

sebi partnera, da se slobodno razmnožavaju bez uplitanja čoveka u te delikatne radnje... Naša mala savana je sa jedne strane zaklonjena velikom šumom, a sa druge zagrađena samom Zasavicom. Odavde, sa platforme u belo ofarbanog brodića, gledamo umirujuć, opuštajući pejzaž. Nema puno pričanja, muvanja, naokolo. Utisak je dosta jak, većina ekipe zamišljeno gleda pogledom koji upija scenu, a zatim se gubi u daljinama... Mir je ovde, svima je preko potreban, k'o hleb nasušni što je. Vožnja traje oko 45 minuta u oba smera. Poneka patka, labud ili liska bešumno kliznu kroz trsku i šaš, izgube se na tren, pa se u sledećem opet pojave malo dalje, praćene pesmom mnogobrojnih ptica i stalnim, reskim oglašavanjem velikog trstenjaka. Taj trstenjak je, kao jedan od najbrižnijih roditelja u svetu ptica, najčešća žrtva kukavice, jednog od najgorih roditelja u tom istom svetu. I sve to pod prijatnim, ne previše jakim zracima poslepodnevnog, kasnomajskog sunca. Brodić nakon nekog vremena pravi zaokret, vraćamo se nazad. Tada na scenu stupa drugi vodič, rođeni brat Indijane Džonsa, takav mu je „stajling“ barem. Pripoveda drugi deo iste priče, nešto detaljnije, o biljkama, pticama samoj vodi, retkostima, endemima... Interesantan je lik, uspeva da zaokupi pažnju prisutnih i ljudi ga sa zanimanjem slušaju. A Maja privodi kraju svoje umetničko delo, igrajući poslednje korake svog foto-plesa za danas! Brzo je prošlo ovih četrdesetak krstarećih minuta, i mi pristajemo

našim brodićem u našu luku. Dogovor je da tu, ispred restorana mlatnemo po pivo, kao da nam nije dosta opuštencije i uživancije, i da tek nakon toga zaista krenemo kući, u Novi Sad, i dalje ka Somboru, Zrenjaninu, Beogradu... Nešto više od pola sata je prošlo i mi se oprostismo od Zasavice, krenusmo kući. Stigli smo u Novi Sad oko osam sati valjda, ne znam ni sam više. Pozdravili smo se i razišli kud koji. Ostao sam sam kod lokomotive i nakon kratkog, ali munjevitog vraćanja filma unazad, pozvao sam Delta taxi i otišao kući da se saberem nakon svega...

Davor Zelenika

SOKOLOV GREBEN

MASIV: Tara – Sokolov Greben
STENA: Soko Greben
IME SMERI: Fića
PRVI PENJALI: Obrad Kuzeljević, Hoselito Bite i Dragan Radusin
DATUM: 26.06.2011.
OCENA: IV/V-V+
VISINA SMERA: 530m
DUŽINA SMERA: 810m
penjanja+70m traverza i 10 m otepenjavanje
VREME PENJANJA: I dan:4 h 20 min., II dan 9h 45 min.
PRISTUP: Smer se nalazi u kanjonu Perućac u Nacionalnom parku Tara, na dvanestom kilometru od brane. Jedini mogući prilaz je čamcem.

OPIS SMERA: Smer se nalazi na dvanestom kilometru od brane Perućac i već u dolasku posle

devetog kilometra uočava se veliki greben koji dominira na levoj strani.

Oko jedanestog kilometra možemo da uočimo veliki amfiteatar sa desne strane (gledano sa Drine) a prema završnom grebenu koji je oko 200 do 250 m visinske razlike, vode 3 grebena. Prva dva izlaze pod centralni greben a treći pod amfiteatar.

Ulaz u smer na trećem. Iznad prepoznatljiv žleb na nekih 20 m. Smer vodi preko žleba, pa pored bora grebenom na pun rastežaj užeta (osiguravalište na drvetu). Logičan izlaz preko kamene police na kojoj dominira veliki stari bor, pa ulevo preko delimično šumom i travom obraslog sipara izlaz na greben i njim pravo do izlaska gde se sa leve strane uočava veliki sipar koji vodi ispod amfiteatra (55 m, osiguravalište na drvetu). Dalje prečnicom udesno ulazi se u greben koji završava u žlebu iznad koga dominira kamena polica sa leve strane a sa desne se nastavlja kameni steber. (45 m, osiguravalište na drvetu). Sa police malo udesno kroz žleb, pa ulaz na greben sa leve strane preko dve police u žleb koji vodi pravo na gore. Posle 10 m u žlebu nalazi se ogroman zaglavljnjen kamen, a na izlasku iz žleba, posle 20 m nailazimo na vrh grebena koji nam je ostajao sa desne strane. (60 m, osiguravalište oko kamena). Dalje grebenom koji vodi na gore i malo ulevo, pa do manjeg sipara koji dolazi sa leve strane. (55 m, osiguravalište na drvetu). Preko sipara ulaz u vododerinu koja završava u siparu a na čijem kraju se nalazi karakteristična oborena ploča.

(30 m, osiguravalište). Uz vododerinu na pun rastežaj užeta (60 m, osiguravalište). Prečenje malo udesno i izlazak na greben pa grebenom na pun rastežaj užeta, ulazak u šumu koja završava sa desne strane amfiteatra. Bivak.

Prečenjem ulevo ispod amfiteatra sve do sipara. Malo spuštanje u sipar. Izlazak na greben sa leve strane preko blokova pa na pun rastežaj užeta (60 m, osiguravalište iznad starog bora na drvetu). Prelazak preko dve uočljive police i ulazak kroz šumom obrastao širi greben pod žleb sa leve strane (50m, osiguravalište na drvetu). Prečenjem ulevo ulazak u desni žleb gde se pri vrhu vidi veliki zaglavljjen kamen. Smer vodi preko njega a iznad na polici se vidi drvo na kome je osiguravalište (60 m, osiguravalište). Pravo i malo udesno preko dva manja previsa, pa pored malog bora je izlazak na druguolicu, sa čije leve strane završava i greben koji nam je ostajao sa leve strane na čijem vrhu se nalazi karakterističan vrh u obliku piramide (40 m, osiguravalište). Grebenom malo udesno preko dve police u žlebu, pa ulazak u šumu sa čije desne strane se nalazi žleb koji formira vrh Sokolivog grebena i levi steber amfiteatra. (60 m, osiguravalište na drvetu). Dalje prečnicom ulevo sve do izlaska na greben, pa grebenom prema vrhu koji vodi udesno (55m, osiguravalište). Grebenom sve do vrha (50 m, osiguravalište).

SILAZ: U ovom slučaju to je izlaz iz smera jer smo izlaskom na vrh nastavili grebenom sve do

šumarske kućice na Drljama odnosno na put koji vodi od Predovog Krsta ka Jagoštici. Nisam siguran ali mislim da su Drlje 300 m ako ne i više visinske razlike od Sokolovog Grebena, što znači da je potrebno 1,5 h-2 h pešačenja po grebenu.

Stazicu koja vodi grebenom su utabale divokoze pa je potrebno na nekim mestima biti pažljiv ili se osiguravati.

Postoji i drugi put koji posle izlaska na vrh odvaja desno, izlazi na markiranu stazicu pored sipara u Dolovima pa nagore i završava u Drljama. Mi ga nismo pronašli!!!

Treći način je da se tom stazicom i siparom spustite na Dolove (12-ti kilometar) gde bi vas čekao čamac.

NAPOMENE: Stena je orjentisana prema severu, što znači da ima malo sunca na njoj, kao i da duže zadržava vlagu a samim tim i da je krušljiva. Cugove pored kojih sam upisao R su najteži (to su 11. i 12. cug) sa malo oprimaka a kao međuosiguranja sam koristio klinove i frendove. Smer je moguće izaći za dan ako se krene rano i u dvojnoj navezi. Na 300m od ulaska u smer u malom zalivu, nalazi se uređena rendžerska koliba (Dolovi) u kojoj bi se moglo prespavati naravno uz odobrenje rendžerske službe kojoj inače MORATE da se javite za odobrenje, za bilo koje aktivnosti u Nacionalnom parku.

Oprema korišćena na penjanju: klinovi, frendovi, gurtne i kompleti.

Već sam rekao da postoje još dva grebena koji vode sa leve strane

sipara koji počinje ispod „amfiteatra“, što znači da je moguće penjati i njima, a sam deo grebena na izlazu dovoljno je širok da može da se bira kako i kuda do vrha.

Hoselito Bite

**РЕКУЛТИВАЦИЈА КОПА
"ОРЛОВО БОЈИШТЕ"**

Санација напуштених копова у Националном парку Фрушка гора је предвиђена Просторним планом посебне намене Фрушке горе, са таксативним наводом напуштених копова, кога је усвојила Скупштина аутономне покрајине Војводине. Такође, санација и рекултивација истих наведених копова је предвиђена Мастер планом развоја Фрушке горе до 2022. године и Дугорочним планом управљања Националним парком Фрушка гора. Оба документа је такође усвојила Скупштина АПВ.

У Јавном предузећу „Национални парк Фрушка гора“ урађен је генерални пројекат санације и рекултивације за све напуштене копове.

Да би се приступило појединачној изради конкретних пројеката за сваки напуштени коп, претходно се утврђује будућа намена и обезбеђују услови које је неопходно обезбедити у заштити природе које даје Покрајински завод за заштиту природе.

Сва наведена процедура је испоштована код санације и рекултивације напуштеног копа

„Орлово бојиште“ на Парагову.

Иницијативу за будућу намену овог напуштеног копа раније је покренуо Планинарско смучарски савез Војводине, са предлогом да то буде планинарско едукативни и рекреативни центар, како су га и назвали „ПЕРЕЦ“ са спортским пењалиштем, планинарским домом, стазама и друго. Управни одбор ЈП „НП Фрушка гора“ је прихватио ову иницијативу и донео одлуку да се приступи санацији и рекултивацији напуштеног копа „Орлово бојиште“ са наведеном будућом наменом..

Пре приступању израде пројекта, обезбеђени су одговарајући услови Покрајинског завода за заштиту природе.

Овлашћена пројектантска кућа, је након сагледавања ситуације на терену уз уважавање услова Завода, урадила Пројекат санације напуштеног копа „Орлово бојиште“ на Парагову.

На овај пројекат добијена је сагласност решењем Министарства животне средине рударства и просторног планирања и Владе Аутономне покрајине Војводине.

На основу ових документа сачињен је Уговор са „Путеви“ АД из Сремске Митровице о извођењу припремних радова да би се приступило реализацији пројекта санације и рекултивације.

За ове радове Јавно предузеће „Национални парк Фрушка гора“ је одредило свог инжењера надзора и закључило уговор са инжењером геологије, а анексом и инжењером

рударства о надзору у складу са Законом.

Извођач радова плаћа накнаду за изношење јаловине и камена приликом припремних радова и реализације санације и рекултивације у складу са Уредбом Владе републике Србије о накнадама у заштићеним подручјима.

Након извршења припремних радова расписаће се тендер за извођење санације и рекултивације наведеног копа.

Упоредо са овим послом урадиће се и План детаљне регулације овог простора у складу са законом, како би се након санације могло приступити изради објеката за будућу намену. За ове послове добијена је понуда од Јавног предузећа Завод за урбанизам града Новог Сада, као једине овлашћене куће за ове послове на територији града Новог Сада. План детаљне регулације ће бити предмет јавног увида и разматрања и усвајања од стране Скупштине града Новог Сада.

Иста законска процедура се спроводи за припрему за рекултивацију и снацију још 7 напуштених копова који се налазе у трећем степену заштите националног парка. За коп Галерија у Раковцу је у складу са процедуром урађен пројекат и очекују се одговарајуће сагласности. Санација копа Средње брдо коју ради Лафарж је при крају и очекује се завршетак до краја године.

За све наведе фазе и послове сва документација се налази у Јавном предузећу „Национални

парк Фрушка гора“ и доступна је јавности у складу са законом.

Национални парк Фрушка гора

ВИДОВДАНСКИ ПОХОД НА ШАР ПЛАНИНУ

Не разумем због чега Видовдански поход на Шар планину, на Косову, није ушао у календар активности Планинарског савеза Србије?! То је уједно и једина права високогорска акција у нашој земљи. Правилник о организовању Републичких акција каже да је потребно да се нека акција организује најмање три године да би се уопште и могла кандидовати за тај календар али овде се ради о Косову а ми наводно бранимо тај део наше територије и рачунамо га као свој, зар не?! Мислим да ПС Србије греши што по неком кратком поступку није, ако не прве, онда бар ове године, уврстио Видовдански поход као акцију од изузетног значаја за Савез и, ако сам у праву, ми инђијски планинари сигурно нећемо сносити моралне последице због тога. Препознајући праве вредности, и ове године смо желели да дамо свој допринос успешної реализацији ове акције тако што смо позвали и друга планинарска друштва да крену са нама, на нашу бесплатну ПЗ карту.

У Лепосавићу нас чека Раде, можда нема довољно година за ту титулу али за мене је већ сада

легенда српског планинарства. Од кад га знам, а знам га већ 7 година, труди се да оживи овај спорт на Косову. Он је и смислио Видовдански поход, новембарски успон на Шаторице и, мада то никада неће признати, оживео планинарска друштва у Штрбцу и Зубином Потку. Можете онда мислити какав је то позитиван лик када је у људима којима због тешке ситуације није ни до живота, успео да убризга дозу љубави у планинарство и да им тако бар викендом измами осмех на лице.

Прву ноћ ће планинари провести на поду старог Дома Културе у Лепосавићу а они мало имућнији у креветима скромног хотела. Ови први су можда покупили сву прашину са старог паркета али они други су изгледа прошли још горе. Причало се после да су им цимери по собама била старија мушка лица која су по целу ноћ дефиловали по соби само у гаћице одевени а шта је даље било, нико не зна. Само се зна да су сиромашни на поду дома омладине, ујутру били одморнији од богаташа из хотела.

У суботу, по кишном времену, укрцавамо се у аутобусе и крећемо за Звечан. Тамо нас чека аклиматизациони успон на истоимени врх, у ствари старо утврђење са чије се највише тачке виори српска застава. Док смо ми тамо стигли, киша је већ престала па су и клинци из Звечана могли да нам се придруже, због чега је овај први успон био и најмасовнији на целој акцији. Уска стаза и

константан успон само су давали привид да је тура тешка, јер нису пале ни прве капи зноја, а ми смо већ стигли на врх. Трудимо се да у фотографију убацимо што више ситних звечанских кућа и убрзо крећемо даље. Прво мало низ брдо па онда још мање уз брдо, после чега се још једном, изласком на врх Мали Звечан уписујемо у листу стрелаца.

Остатак дана проводимо на путу до Штрбца и даље до ски центра Брезовица, односно, Каменог дома, где нам је смештај. Вече пролази у „а капела“ верзијама култних народњачких севдалинки. Ја користим прилику да око себе окупим оне којима тај програм не одговара да би, после кратког курса, започели игру погађања личности. Ова забава постаје још занимљивија када у екипи имате једног овдашњег и једног тинејџера из Босне, чиме добијате нејневероватнија објашњења и гестикације за опште познате личности за које само њих двојица никада нису чули.

Недеља ујутру, ништа другачија од прошлогодишње недеље ујутру када смо на платоу испред дома веровали да ће се испунити Радетове жеље и време се пролепшати. Намргодило се небо као да су га Албанци правили. Прети али не остварује, трава је мокра од росе а не од кише која се суздржавала цео дан. Мање нас је него предходног дана и то је реална цифра. На жалост, овакве акције привлаче и одређени број оних који би само желели да буду

виђени, да у свом доколичарском приватном животу могу да се хвале како су били на Косову, а не да су по цео дан седели у планинарском дому, испијали екзотичне чајеве и саосећали са одсеченом српском енклавом у подножју Шар планине. Идемо широким земљаним путем који се дискретно претвара у танку гребенску стазу. Успон је слабашан и спорадичан, тек по који камен окрзне ципелу, мирољубива Шар планина гаји само свежу траву. Како достижемо висину, тако је видљивост све слабија. Полако улазимо у влажне облаке који нам гуле вољу за планинарењем али неуспевају да је сасвим униште. Бар не нама, обичним учесницима похода. На Штрбачком језеру је прва званична пауза. Људи равнодушно стоје поред воде и ником не пада на памет да бар ципеле изује и освежи ноге. „Чекај бре“, питам се у себи „зар то не би требало да буде једна од највећих радости планинарства?!“ па набацим капуљачу и закопчам јакну до грла.

Следећих пола сата је лаган спуст по натопљеној травнатој подлози. Стазу не видим, што због магле, што због брега који ме вуче на доле и скреће ми пажњу. У потрази за добрим кадром, трчкарам низ брдо и у шали прокоментаришем да је Љуботен једини врх на који се не пење већ силази. Тако сазнајем оно што је већина већ знала на језеру и још брже јурим ка челу колоне не би ли ипак издејствовао успон на Љуботен. Вођа пута Раде се вади на лоше

временске услове а његови помоћници не искључују могућност за тако нешто али, тек када стигнемо до раскрснице са које се поново уклапамо у стазу за врх. После једно 4 – 5 сати спуштања смо стварно и стигли до те ј... (нећу да псујем) раскрснице а у међувремену се предомислио и последњи ентузијаста, међу мојим истомишљеницима које сам имао у почетку преговора за врх и који су представљали већину од укупног броја учесника у овој тури. Логично да су се људи сморили, како и не би после толико изгубљене и висине и времена. До повратка у дом је мало шта остало од разочарења. Раде је за сутра обећао максимално одрађен план а и нико се није могао пожалити да се није уморио јер је спуштање стварно трајало бескрајно дуго, вероватно дуже него што би било да смо отишли на врх. Те вечери је поново радио биоскоп. Ретроспектива домаћег планинарског филма је одушевила све присутне и изазвала најразличитије емоције, од суза радосница до неконтролисаног хркања током пројекције. Овај визуелни спектакл је, у сарадњи са домаћином, приредила филмска редакција ПСД Железничар из Инђије. На репертоару су били награђени филм „Повратак на Косово“ и пројекат од којег се много очекује „Необичан случај ђака првака“. Исте вечери још једна игра погађања личности и то са већим бројем учесницима, јер се прочуло колико је занимљиво па су се и други заинтересовали. Када међу

играчима имате припитог заједанца и женско које све то схвата озбиљно па упада у расправе, ова забава може постати јако напорна. Толико напорна да више нико није спомињао да је поново играмо.

Кренула је још мања група пут врхова Шар планине. Небо ни данас не мења боју али је Раде зато променио плочу и има намеру да по сваку цену испуни јучерашње обећање. Пошто сам од вође пута добио сниматељску пропусницу да идем испред колоне, како би направил добар снимак, одмах на старту користим ту погодност и одмах на старту се и губим. Замишљајући у својој глави грандиозну сцену изласка из магле, пожурио сам мало напред како би ухватио тај моменат, и заузео положај код бучног поточића који се сливао по стази. Чучао сам тако неко време и узалудно ослушкивао да ли неко долази али ништа нисам могао чути од брзе воде која је жуборила поред мене. Пет минута је било сасвим довољно да група оде толико далеко да више нисам успео да је нађем. Узалудна је била моја двочасовна потрага. Покушавао сам да пронађем трагове куда су прошли, пењао се са једног на друго брдо у нади да ћу чути људски глас али на крају сам ипак морао да одустанем и да се вратим у Камени дом. Тако сам пропустио прилику да осетим ветрове са Језерског врха и Црног Камена, да се умијем бистром водом са Језиначког језера и да уживам у погледу са гребена Шар планине. Као замену за то нудило ми се

целодневно досађивање у полу празном Каменом дому. Срећом по мене, у дому је било још довољно оних који нису одустајали од идеје да стигну на врх. Јутрос су пропустили полазак због лоших временских услова и од тада само вребају прилику да крену у планину, не би ли бар један део плана остварили. Тако сам са првим наговештајима лепшег времена, и Љубетом из Вршца као сапутником, кренуо ка врху Пирибрег. Жесток успон је био компензација за краћу стазу тако да смо се врло брзо и са много зноја на леђима, попели на гребен од којег је требало још само мало труда до врха. На том месту се сусрећемо са остатком екипе и заједно излазимо на врх због чијег се, потпуно оправданог имена, не задржавамо дуго. Због предходно уложеног труда, силазак са врха је мало разочарао јер се на другој страни налази земљани пут који квари слику о Пирибрегу као великом планинарском изазову. Са друге стране, силазак је баш потрајао јер се тај пут спуштао споро, избегавајући сваку стenu и штитећи пешака од већег умора. На крају смо ипак некако стигли до Каменог дома чиме је планинарски део ове акције био окончан.

У повратку стижемо у манастир Грачаницу и на Газиместан, на прославу Видовдана. У следећим сатима смо у Лепосавићу, а убрзо и у једном од пет возова који ће нас до сутра ујутру вратити кућама

Владимир Банић